POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Инв. Бр. К. 23.209

Ženski Pokret

ORGAN ALIJANSE ŽENSKIH POKRETA U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

UREDNICI:
Alojzija Štebi, *Beograd* Miletačka ul. Br. 8 Telefon br. 26-153.
▼▼
Darinka Stojanović, *Beograd,* Njegoševa ul. br. 23. Telefon 25-131.

VLASNIK ZA A. Ž. P.
Milica Dedijer *Beograd,* Balkanska ul. broj 9
▼▼

BEOGRAD
Septembar-decembar
1936
God. XVII Br. 7-10

ADMINISTRACIJA:
Knez Mihailova ulica broj 46-I *Beograd*
▼▼

PRETPLATA ZA GODINU:
Din. 36.— za Jugoslaviju;
Din. 50.— za inostranstvo ili 15.— franaka.
▼▼
BROJ POŠTANSKOG ČEKOVNOG RAČUNA 53191 ● IZLAZI SVAKOG 15 U MES.

SADRŽAJ:

Članci:

Umesto izveštaja o Kongresu Internacionalnog ženskog saveza . . . . . Alojzija Štebi 50
Žena u industriji u Jugoslaviji . . . . . Milena Atanacković 55
Mlade snage u javnu upravnu službu! . . . . . Františka Plamikova 57
Raditi i propagirati . . . . . V. K. 57
Žene i esperanto . . . . . N. H. 58
O sadašnjem društvenom položaju žene . . . . . Henryk Gielb 60
Prijatelji mira i prijatelji rata . . . . . dr. Miloš Popović 60

Beleške:

650 internacionalnih organizacija. — Francuska omladina za nacionalni front. — Internacionalna studiska konferencija za feminističke probleme. — Uspesi švedskih žena 67

Samo čovek dostojan svoje slobode ume da poštuje i čuva slobodu drugih.

Jan Kolar

Umesto izveštaja o Kongresu Internacionalnog ženskog saveza u Dubrovniku

I.

Kongres Internacionalnog ženskog saveza koji se održao početkom oktobra u Dubrovniku ostavio je na učesnike iz *naše* zemlje mnogo jači utisak usled događaja, koji su se zbivali oko kongresa, nego što su mogle da ostave debate i rasprave po komisijama i referati na javnim zborovima. Sve što se dešavalo van zvaničnog internacionalnog okvira bilo je zasićeno erupcijama sa domaćeg ognjišta, i zato je bila pažnja naših delegata više okrenuta raznim etapama neozbiljne igre koju su izazvale ličnosti, koje su nasputale pod imenom »hrvatska delegacija«. Jugoslovenski ženski savez za vreme trajanja kongresa nije istupio u javnosti ni sa jednom izjavom, iako su se gomilale na njegovu adresu iz dana u dan neistine i klevete, jer nije hteo da ma kakvim postupkom pruži takozvanoj »hrvatskoj delegaciji« priliku da još potencira važnost koju je ona sama sebi davala.

Što u narednim redovima verno iznosimo ceo tok događaja i objavljujemo dokumenta, činimo to stoga da pokažemo našim ženama, kakva sredstva ne smeju da upotrebljavaju u borbi, pa bila ta borba najpravednija, jer i najpravedniju borbu uprljaju neistine i klevete kao sredstvo. Ovi redovi nisu napisani niti sa namerom da odbranimo Jugoslovenski ženski savez, jer nemamo od čega da ga branimo — njegovo držanje je bilo korektno i besprekorno. Ali smatram da bi bila šteta da ne objavimo radi istorijata našeg opšteg ženskoga pokreta, sledeća dokumenta, i da ne podvučemo odmah na početku fakt da je ista ličnost, naime gđa dr. Zdenka Smrekar, koja je igrala u Dubrovniku glavnu ulogu, nekada aktivno učestvovala na skupštinama Jugoslovenskog ženskog saveza time što je na skupštini na Bledu g. 1926 i na skupštini u Subotici g. 1927 imala referate. Godine 1927 takođe se gđa dr. Zdenka Smrekar nije ustručavala da govori na javnom zboru »Ženskoga pokreta« u Zagrebu, iako je zagrebački Pokret od svoga osnivanja pa do danas veran član Jugoslovenskog ženskog saveza. Tada joj nije ni najmanje smetalo što se naziva naš nacionalni savez »Jugoslovenski«; danas joj je taj naziv tako mrzak da na njega sipa drvlje i kamenje, iako dobro zna da naš savez nosi taj naziv stoga što je organizacija u državi koja se zove Jugoslavija, kao što se svaki drugi nacionalni ženski savez zove po imenu svoje zemlje. I g-đa dr. Zdenka Smrekar takođe vrlo dobro zna da naš savez nikada nije sprovodio i najmanju akciju koja bi bila u stanju da vreda nacionalne osećaje njegovih članova. On u svome radu sprovodi samo jednu tendenciju ,a ta je da udruži što veći broj žena za rešavanje takvih zadataka koji su važni za svaku nacionalnu grupu naših žena, živećih u jednoj državnoj zajednici. Uistini, nelogično bi bilo da tražimo saradnju sa ženama celoga sveta, a odričemo se saradnje sa ženama iz naše zemlje. A g-đi Smrekar su bliže žene iz Paragvaja i Peruje, nego žene iz njene domovine, samo stoga što su se slučajno rodile kao Srpkinje i Slovenkinje. Čudnovato je i ovo: kako to da pre 9 i 10 godina g-đa dr. Zdenka Smrekar još nije sama sebe toliko poznavala da bi tačno znala da ne može saradivati sa Jugoslovenskim ženskim savezom (a da ne govorimo o njenim ranijim periodima nacionalnog opredeljivanja), i da je tako dugo trajalo dok se nacionalno osvestila i pronašla gde joj je mesto?

Ove napomene su potrebne radi boljeg razumevanja akcije »hrvatske delegacije« u Dubrovniku i radi pravilnije ocene vode te akcije. Cela akcija je bila na vrlo labavoj moralnoj osnovi i nije postigla očekivani efekat, naime taj da će sve strane delegacije odjednom biti ubedene da Jugoslovenski ženski savez u Jugoslaviji ne znači ništa i da je on tako reći podvalio stranim delegatima, kada ih je pozvao na kongres u Dubrovnik, jer Dubrovnik — po izjavama »hrvatske delegacije« — kao da nije u Jugoslaviji. Akcija »hrvatske delegacije« počela je neistinom i svršila se neistinom, i to je bio glavni uzrok što niko od stranih delegata nije obratio pažnju »hrvatskoj delegaciji«, i samo su Dubrovčani uživali u sprovodima, zastavama, muzici i govorima, koji su pratili »hrvatsku delegaciju«. No, mislimo da bi ovakvu zabavu mogli imati lako i bez takvih kulisa kao što je jedan internacionalni kongres.

II.

Da predemo na dokumenta.

Društvo »Hrvatska žena« je uputilo najpre sledeće pismo administrativnom sekretaru Internacionalnog ženskog saveza :

HRVATSKA ŽENA.

Zagreb, 22 septembra 1936.

Gospodi E. A. van Veen,
administrativnom sekretaru
Dubrovnik

Primili smo ljubazan poziv Internacionalnog ženskog saveza da uzmemo učešće na glavnoj

skupštini u Dubrovniku. Imamo čast obavestiti Vas da ćemo prisustvovati sa jednom delegacijom od prilike sa 30 članova. Naša delegacija će biti sastavljena od pretstavnica »Hrvatske žene« iz Zagreba i glavnih hrvatskih varoši.

Molimo Vas da nam pošaljete jedan dokumenat sa Vaše strane, koji će nam služiti kao legitimacija, i sa kojim ćemo biti primljene na skupštini sa pravima, koje imaju sve ostale delegacije, a u isto vreme to da bude i naša legitimacija za putnu kartu.

Molimo, gospođo, da nam se taj dokumenat pošalje preko g-đe Stanke Stožir, Zagreb, Gajeva 33. — Naša delegacija će stići u Dubrovnik 30 septembra.

Izvolite primiti, gospođo, uverenje našeg poštovanja.

Društvo Hrvatska žena Zagreb

Marija Kumičić s. r. potpretsjednica — Danica Hoch s. r. tajnica

Odgovor

Dubrovnik, 24 septembra 1936.

Gospođo,

U odgovoru na vaše pismo od 22 septembra t. g. hitam da Vas obavestim da Vam nije bio upućen nikakav poziv — ni od strane Int. ž. s. niti od ma koje odgovorne osobe naše centrale.

Prema našim pravilima mogu učestvovati na glavnim skupštinama samo članovi nacionalnih saveza, koji su učlanjeni u Int. ž. s. (Videti čl. 6 poglavlja IV pravila).

Bila bih Vam zahvalna ako biste mi poslali pismo, koje Vam je bilo upućeno od strane Inter. ž. s., jer bi nam bilo veoma korisno da saznamo ko je pisao u naše ime.

Izvolite primiti, Gospođo, uverenje našeg poštovanja.

Administrativni sekretar
Int. žen. saveza

Šta je odgovorila »Hrvatska žena« na ovo jasno izlaganje, da joj nije bio upućen poziv, i da prema pravilima ne može da učestvuje na kongresu?

Evo, klasičnoga odgovora »Hrvatske žene«:

HRVATSKA ŽENA

Zagreb, 29 septembra 1936.

Gospođi E. A. van Veen,
administrativnom sekretaru
Internacionalnog ženskog saveza
Dubrovnik

Odgovarajući Vam na Vaše pismo od 24 septembra, koje nam je stiglo 28 t. m. hitamo da Vam odgovorimo sledeće:

Ovde je jedna greška:

Društvo »Hrvatska žena« u Zagrebu nije bilo primilo pismeni poziv da prisustvuje glavnoj skupštini Int. ž. s., koja će se održati u oktobru u Dubrovniku. Zabluda je prouzrokovana stoga što je naša tajnica primila poziv da prisustvuje II Internacionalnom kongresu matera u domu (Congrès international de la Mère au Foyer) u momentu kada je polazila na odmor; dala je u hitnji obaveštenje da je stigao poziv od Int. ženskog saveza, a nije ostavila napolje i samo pismo. Stoga smo smatrali da je »Hrv. žena«, koja ima sedište u Zagrebu pozvana na kongres u Dubrovnik, i eto zato smo zainteresovale svoje podružine da nam se pridruže za kongres, na kome i one žele da budu zastupljene u starome hrvatskom gradu Dubrovniku — u hrvatskoj zemlji — u centru hrvatskog naroda.

Eto zašto je naše pismo od 22 sept. sa jednom zabludom, bilo upućeno na Vašu adresu, gospodo. Sve se to dogodilo u najboljem ubeđenju.

Po povratku našeg sekretara, zabluda je bila objašnjena i mi Vas molimo, gospodo, da primite to k znanju.

Iako prema Vašim pravilima mi nismo pozvane da prisustvujemo kongresu, smatramo za svoju dužnost da pošaljemo nekoliko delegata kao »Hrvatsku delegaciju«, koja sada odlazi za Dubrovnik da tamo srdačno pozdravi Int. žen. savez u svome ognjištu.

Primite, gospodo, izraze naših najlepših osećanja

Pretsednija
u. z.: Marija Kumičić — Sekretar
Stanka Stožir

Ovaj odgovor je sjajan dokaz dubokog razumevanja funkcionarka »Hrvatske žene« o raznim internacionalnim organizacijama, i o njihovom tačnom studiranju pisama koje primaju. Da su funkcionarke »Hrvatske žene« toliko nerazborite, da ne razlikuju kongres u Dubrovniku, kongres koji se održava »na hrvatskom tlu« od kongresa, koji će se održati možda tek iduće godine negde u svetu, to ne možemo da verujemo, i ne možemo da verujemo da nisu mogle da pronađu poziv za tako važan kongres, na koji su pozivale svoje članice. Kako li su njima objasnile na kakav kongres treba da odlaze?

Ali kako da protumačimo sledeću »zabludu«: prvo pismo je upućeno tačno na ime gospođe van Veen, administrativnog sekretara Internacionalnog ženskog saveza. Od kuda su funkcionarke »Hrvatske žene« znale da je ta gospoda sekretar Int. ž. s. još pre no što su otkrile »zabludu«? Dobile su poziv za Internacionalni kongres matera, a upućuju pismo sekretaru Int. ž. saveza? Samo taj fakt da su uputile pismo na

pravu adresu, a imale su poziv za sasvim neki drugi kongres, dokazuje da nije bila po sredi nikakva zabluda, nego da su jednostavno upotrebile jedan grub trik misleći da će im uspeti. Da zabluda nije postojala, potvrdila mi je i jedna članica njihove delegacije iz Splita, koja je izjavila, da se samo zato pridružila delegaciji, jer su je aranžeri uveravali da je »Hrvatska žena« pozvana na kongres.

Ako funkcionarke »Hrvatske žene« neće da se veruje da su još potpuni analfabeti za smišljen rad, moraju uvideti da svaki objektivan posmatrač smatra njihov prvi korak za kongres u Dubrovniku, recimo najblaže, za nekorektan.

Pre toga »temeljnog« objašnjenja sa strane društva »Hrvatska žena«, primio je Internacionalni ženski savez sledeće pismo:

Internacionalnom ženskom savezu

Dubrovnik

Gospodo sekretare,

Delegacija organizacija hrvatskih žena ima čast da Vas obavesti da stiže da bi uzela učešće u radovima Glavne skupštine Int. ženskog saveza.

Ova delegacija pretstavlja Organizacije hrvatskih žena koje nisu članovi Jugoslovenskog ženskog saveza iz naročitih razloga, ali koje su tako mnogobrojne, da imaju preko 50.000 članova. Šta više, još jedna široka organizacija seljanki je u formiranju, koja će kroz kratko vreme brojati nekoliko stotina hiljada oragnizovanih žena.

U ime tih žena »Hrvatska delegacija« želi da pozdravi Glavnu skupštinu i da poželi dobrodošlicu svima delegatima koji su došli u Dubrovnik, potpuno hrvatsku varoš, koja je već vekovima važan centar života i kulture hrvatske.

»Hrvatska delegacija« će stići u sredu 30 sept. i javiće se Sekretarijatu u četvrtak ujutru da bi uzela učešća na otvaranju kongresa.

Primite, gospođo, uverenje našeg poštovanja

Zagreb, 28 sept. 1936.

Za delegaciju Organizacije hrvatskih žena
Dr. Zdenka Smrekar Vera Vidali Marija Radić

Ovim pismom se odjednom pojavila nova delegacija, delegacija neke organizacije hrvatskih žena, koja je bez imena, ali koja broji preko 50.000 članova. Takva mnogobrojna organizacija, pa bez imena? Ranija pisma imala su pečat društva »Hrvatske žene«, naročitu hartiju sa štampanim nazivom društva, a ovo pismo, iako napisano u ime jedne veoma velike organizacije je bez štambilja, napisano na običnoj hartiji i potpisano od drugih ličnosti. Mislim da se ni najmanje ne varam ako zaključim da je ovo pismo napisano pre onoga pisma koje nosi datum 29 septembar i da je pismo od 29 septembra sa famoznim objašnjenjem »zablude« namerno poslato docnije, da objašnjenje ne bi stvorilo rdav utisak kada stigne »hrvatska delegacija«. Ko može iz ovih pisama tačno saznati, ko je bio u Dubrovniku kao delegacija hrvatskih žena, da li pretstavnice društva »Hrvatske žene«, da li pretstavnice organizacije bez imena ali sa 50.000 članova ili ove buduće organizacije koja se tek formira? Da li je takav način delegiranja na jedan veliki internacionalni kongres dostojan ozbiljnih javnih radnica, i pokreta koji se vodi za pobedu jedne pravedne ideje? Sve je to bila jedna vulgarna farsa, inscenirana ili da ometa sam rad kongresa, ili da opseni svet koji ne voli da razmišlja svojom glavom, ili da istakne »vodu« jedne bezimene organizacije. Kada se upotrebe takvi načini, dozvoljeni su najraznovrsniji zaključci, i možemo samo da žalimo što je nekoliko ličnosti — mislim da je bilo 13 žena u toj delegaciji — iskoristilo ime hrvatskih žena, koje iskreno veruju da je borba hrvatskoga naroda opravdana.

Neću da se zadržavam na mnogim drugim postupcima te delegacije, neću da iznosim ono što su lično izjavile gospođi van Veen, neću da anališem njihov postupak prema g-đici Ani Hristić, jer je sve to bolno i zalosno. Ali moram da napomenem još jednu stvar, a to je prikazivanje u javnosti, iz koga uzroka je otkazan prijem dubrovačke opštine. Pretsednik opštine nije otkazao prijem radi toga *što se zahtevalo da »hrvatska delegacija« ne prisustvuje prijemu,* već zato što nije mogao garantirati da na prijemu ona neće izazvati nikakav incident. A intervencija kod pretsednika opštine učinjena je iz razloga što su pretstavnice »hrvatske delegacije« izjavile u birou Internacionalnog ženskog saveza, kada im je rečeno da ne mogu učestvovati na kongresu, između ostaloga, još i to da će biti borbene i da ne mogu odgovarati za posledice. Pretstavnice Internacionalnog ženskog saveza i našeg saveza izjavile su gospodinu pretsedniku opštine da se ne protive prisustvu »hrvatske delegacije« na prijemu, ali iz napred navedenih razloga moraju se bojati da strane zvanične delegate ne dovedu u neprijatan položaj kakvim nekorektnim istupom »hrvatske delegacije«. Pošto pretsednik opštine nije mogao reći da je apsolutno siguran da će veče proteći bez incidenta, pretstavnice su izrazile bojazan kako će taj odgovor delovati na Lady Aberdeen, i da li

će pod ovakvim okolnostima doći ona, g-da Brunschvicg, i druge sasvim zvanične ličnosti. U takvoj situaciji, pretsednik opštine sam je odlučio da otkaže prijem sa motivacijom rdavog vremena, iako to stvarno niko od njega nije zahtevao.

III.

Kada se »hrvatska delegacija« uverila da je svojim postupcima propala pred internacionalnim delegacijama — do duše ona proglašava taj debacle za ogroman uspeh — upotrebila je još jedno sredstvo, tj. razdelila je među sve delegate sledeći memorandum:

Svima delegacijama na Internacionalnom kongresu ženskog saveza u Dubrovniku.

„Hrvatska delegacija« došla je u Dubrovnik, kao pretstavnik organizovanih žena hrvatskog naroda.

»Hrvatska delegacija« objavila je svoj dolazak sekretarijatu međunarodne federacije, izjavljujući svoju želju da uzme učešća u radu Kongresa, sa namerom da na prvom mestu pozdravi Upravu saveza, na svojoj sopstvenoj hrvatskoj teritoriji, a zatim, da uzme učešće u diskusiji, u pogledu seljačke žene i da održi predavanje sa temom: »Hrvatska seljanka«.

»Hrvatska delegacija« je primljena od celokupnog gradanstva sa iskrenim oduševljenjem, koje je ispoljilo jasno žive nacionalne osećaje hrvatskog naroda.

U prkos toga što mi, hrvatske žene, imamo prava da se pojavimo u Dubrovniku, kao u svojoj sopstvenoj kući, doživele smo uvredu na našem hrvatskom zemljištu, da »hrvatska delegacija« ne bude na Kongresu primljena.

Organizacija hrvatskih žena ne nalazi se u sastavu jugoslovenskih žena iz naročitih razloga, i ne može ni ući zato što je za dugi niz godina doživljavala žalosno iskustvo da Savez jugoslovenskih žena nije nikada štitio hrvatske interese. Iz ovih razloga mi, kao pretstavnice hrvatske žene, ne priznajemo Jugoslovenski ženski savez i ne dozvoljavamo da on u ime hrvatskih žena govori. Eto razloga zašto smo se mi obratile neposredno Upravi međunarodnog ženskog saveza, uverene da prema statutu (čl. 2 D.) imamo pravo učešća u radu Saveza, ovoga puta kao narodna delegacija ,pošto hrvatski narodni savez nije mogao do ovoga momenta biti organizovan. Pomenuti član predvida mogućnost uzimanja učešća u radu Saveza za delegate onih zemalja, gde nacionalni savez žena još nije organizovan potpuno ili još neprimljen od strane Internacionalnog ženskog saveza.

Iz gornjih razloga :

1) Mi protestujemo protiv odluke Kongresa, kojom smo bile sprečene da ispunimo svoje narodne dužnosti.

2) Činimo apel delegatkinjama svih civilizovanih zemalja, koje ozbiljno rade za slobodu i jednakost svih nacija, da pomognu svim sredstvima pravedne napore »hrvatske delegacije«, da bi nam dale časnu satisfakciju za vrlo ozbiljnu uvredu učinjenu nam na našoj sopstvenoj hrvatskoj teritoriji.

1 oktobra 1936 god.

Dubrovnik.

»Hrvatska delegacija«

Izlišno je da analizom pojedinih stavova memoranduma dokazujem kakva nelogičnost bije iz svakoga reda ovoga pamfleta. Podvući treba ipak činjenicu: da je Internacionalni ženski savez tako organizovan da iz svake države prima samo po jednu zajedničku organizaciju u svoje članstvo. »Hrvatska delegacija« je imala pravila Internacionalnog ženskog saveza, znala je da postoji u našoj zemlji već nacionalni savez, ali ipak tvrdi da je morala biti primljena na kongres. Naš savez je organizovan potpuno, jer su u njegovom sastavu društva iz cele zemlje, a što nisu u njemu *sva* društva, to je za Internacionalni ženski savez sasvim bez značanja, jer ne postoji nijedan jedini savez, u kome bi bila učlanjena sva društva dotične zemlje.

Kada se pojavio ovaj memorandum, Jugoslovenski ženski savez je istupio iz svoje rezerve i na zajedničkoj sednici delegata srpskih, hrvatskih i slovenačkih društava zaključio da odgovori na memorandum »hrvatske delegacije«. Njegovu izjavu su prihvatili svi naši delegati jednodušno.

Izjava našeg sevaza glasi:

Jugoslovenski ženski savez smatra za svoju dužnost da Vam da kratko objašnjenje zbog izvesnih dogadaja, koji su pratili početak rada Kongresa Internacionalnog ženskog saveza. Pred otvaranje Kongresa uputila je organizacija »Hrvatske žene« iz Zagreba, Internacionamnom ženskom savezu pismo u kome kaže da je pozvana na Kongres i da želi da učestvuje u njegovom radu i na njegovim javnim manifestacijama. Internacionalni ženski savez nije im bio uputio poziv, pošto je njegov član samo Jugoslovenski ženski savez. Prema tome se vidi da se ta organizacija poslužila neistinom, ne samo pred Internacionalnim savezom, već i pred svojim članovima dajući tako netačno obaveštenje i preko javnosti. Iako je toj organizaciji Internacionalni ženski savez dao odgovor da ne može uzeti učešća na Kongresu, poslavši im i svoja pravila,

ipak je u Dubrovnik došla delegacija organizacije »Hrvatske žene«, i tražila da učestvuje na Kongresu. Internacionalni ženski savez, po članu 3 tač. 9 pravila, nije mogao dopustiti da organizacija Hrvatske žene učestvuje na Kongresu pored Jugoslovenskog ženskog saveza, za koji su one javno izjavile da ga ne priznaju. Posle odbijanja zahteva »Hrvatske žene« nastala je situacija, koja je mogla da izazove impresiju kod delegata na Kongresu, da Jugoslovenski ženski savez nije legitiman pretstavnik ženskih udruženja iz Jugoslavije. S obzirom na sve gore izloženo, izjavljujemo sledeće:

1) Jugoslovenski ženski savez od svoga početka teži tome da udruži veći broj jugoslovenskih žena, udruženih i u srpskim i hrvatskim i slovenačkim društvima.

2) Jugoslovenski ženski savez mora, prema pravilima, da izdvaja iz svoga rada sva politička pitanja, stoga saradnja sa organizacijom »Hrvatske žene« nije bila do sada omogućena, pošto je delatnost te organizacije pretežno politička.

3) Jugoslovenski ženski savez najenergičnije odbija tvrdnju organizacije »Hrvatske žene«, da joj Jugoslovenski ženski savez nije izlazio u susret, *jer mu se ona do danas nikada nije obratila nikakvim zahtevima.*

Molimo sve delegate da veruju da je Jugoslovenski ženski savez uvek spreman da dođe u dodir sa organizacijom »Hrvatske žene« i da sarađuje sa njome, ali naravno samo na bazi svoga programa i programa i statuta Internacionalnog ženskog saveza. Takođe moramo da naglasimo da je u našem Savezu učlanjen najveći broj ženskih nepolitičkih društava, iz svih krajeva zemlje. To je dokaz da kod naših žena preovlađuje tendencija da se ostvare naše zajedničke težnje, a da se izdvoji sve što bi moglo da prouzrokuje nesporazume.

Molimo delegate da veruju da naš Savez žali što je početak rada mogao biti uznemiravan neopravdanim postupkom organizacije neučlanjene »Hrvatske žene«, postupkom koji ništa nije nagoveštavalo.

Dubrovnik, oktobra 1936 god.

Jugoslovenski ženski savez

Ova dokumenta su rečit dokaz da se »hrvatska delegacija« služila sredstvima koja su u kulturnom svetu nepoznata, kada se vodi borba za pravednu stvar, i dokaz su da se pravednoj stvari rdavo služi, ako je vode ličnosti, koje nemaju dovoljno jak osećaj odgovornosti. Moramo da priznamo da se usled akcije »hrvatske delegacije« u Dubrovniku nijedan od stranih delegata nije zainteresovao za hrvatsko pitanje. Dakle, akcija »hrvatske delegacije« je potpun neuspeh. Do duše moramo priznati da je mašta i tu korigirala stvarnost. Gda Vinka Bulić na pr. pisala je u »Novoj dobi« da je zboru bivše Hss u Dubrovniku, koji se održao neposredno iza kongresa, prisustvovala gda Plaminkova, senator Čehoslovačke, i čak sama pretsednica Internacionalnog ženskog saveza Lady Aberdeen. U isto vreme kada se održao zbor bivše Hss u Dubrovniku, 11 oktobra u devet časova do podne, ja sam sa g-dom Plaminkovom razgovarala u Herceg Novom! A Lady Aberdeen se celo to do podne odmarala u hotelu Imperial. Ali neka veruju Hrvati u maštu g-đe Bulić, koja se pokazala posle kongresa kao odličan agitator za »generala hrvatske delegacije« i koja je svojom fantazijom svesrdno pomagala da se blamaža »hrvatske delegacije« pretvori u »sjajnu pobedu«. Ovu stvar sam napomenula samo stoga da se vidi sva »verodostojnost« dubrovačkih aktera.

IV.

Jugoslovenski ženski savez je bio spreman da olakša »hrvatskoj delegaciji« učestvovanje na kongresu, ali takvoj koja bi bila legitiman pretstavnik onih organizovanih hrvatskih žena koje nisu članovi njegovi, samo da je takva delegacija našla za vredno da mu se obrati, da sporazumno s njime traži najbolji način istupanja na kongresu. Takav korak nije bio učinjen, naravno iz prezrenja prema »Jugoslovenskom« ženskom savezu. Da je Jugoslovenski ženski savez u nacionalnom pogledu potpuno ispravan, o tome se može uveriti svak, ko pregleda njegov sedamnaestogodišnji rad do samog kongresa u Dubrovniku. (Da napomenem samo njegovo držanje prilikom žalosnih događaja g. 1928 u skupštini, njegov stav, kada su htele izvesne ličnosti da se izjasne neke njegove sekcije za »jugoslovenstvo«, na fakt da je mirno primio seljake koji su učestvovali na otvaranju kongresa u Dubrovniku i bili okićeni hrvatskim zastavama itd.). Ali Jugoslovenski ženski savez ne može i ne sme da ulazi u nacionalna pitanja, kada ona postanu predmet političke borbe. Da se ne pridržava strogo toga načela, dolazio bi u položaj da kaže danas »ovo je belo«, a sutra za istu stvar »ne, crna je«. Naravno, ako velika većina naših žena misli da naš Savez ne sme da ima jednu konsekventnu političko-neutralnu liniju, onda neka to kažu na narednoj skupštini i stvar se može mirnim putem urediti. Neka kažu: u ovoj zemlji žene nemaju zajedničkih briga, nemaju zajedničkih te-

žnji i shodno tome ne potrebuju zajedničke organizacije. Budućnost će dokazati ko je u pravu, koja ideja je punokrvnija i ima trajniju vrednost, šta je prolazno, a šta je jedan od temelja za bolju budućnost. Do sada je istorija još uvek dala za pravo onima, koji su tražili u raznovrsnosti nacionalnih individualiteta ono što je svima zajedničko, i kada su našli ta zajednička dobra, čuvali ih i negovali uprkos nerazumevanja mnogih za vitalnost takvih dobra.

Beograd *Alojzija Štebi*

Žena u industriji u Jugoslaviji *

I. BROJNO STANJE

U Jugoslaviji, koja je u glavnom poljoprivredna zemlja, zaposlen je u industriskim predузećima mali broj žena. Industrija je počela da se razvija kod nas tek krajem prošlog veka i to naročito u severnim krajevima — u Slovenije i u Hrvatskoj. U početku su žene stupale u one industriske grane, koje su pre industrijalizacije sačinjavale deo njene aktivnosti u domaćoj proizvodnji i domaćoj industriji.

U našoj zemlji ima oko 60.000 radnica zaposlenih u industriji. Po statistikama radničkog osiguranja konstatujemo da je y 1935 god. bilo od celokupnog broja osiguranih žena samo 28% industriskih radnica a od ukupnog broja ovih radnica je bilo 16,5% zaposlено u tekstilnoj industriji, 8% u industriji odeće, 3,3% u industriji duvana itd.

U tekstilnoj industriji je od ukupnog broja zaposlenih radnika 56,7% žena, dakle samo u toj grani žene sačinjavaju više od polovine celokupnog broja zaposlenih radnika. U svima industrijama broj žena je ispod polovine od celokupnog broja zaposlenih radnika. Prema godinama starosti najveći broj zaposlenih žena je u mlađim godinama:

Od 14 do 22 god. je zaposlено 38,4%;
Od 23 do 32 god. je zaposlено 36,4%.

Dakle 75% radnica zaposlenih po fabrikama su ispod 32 godine starosti. Najmnogobrojnija grupa radnica je y starosti od 19 do 22 god. koja je y 1935 god. sačinjavala 24% od celokupnoga broja zaposlenih radnica.

II. SOCIJALNO OSIGURANJE

Socijalno zakonodavstvo y Jugoslaviji se razvijalo prema intenzijama internacionalnog Biroa rada, i sadrži sve internacionalne konvenzije, koje se odnose na žene.

Zakonske odredbe, koje specijalno regulišu prava žene na radu, ne treba ni y kom slučaju smatrati kao privilegiju za žene, već kao specijalne odredbe, koje štite ženu na radu s obzirom na njenu dvostruku funkciju majke i radnice. Ta zaštita odgovara današnjim potrebama s obzirom na fiziološke funkcije ženine i strukturu društva.

Zakonske odredbe, koje se odnose na žene, sledeće su:

1) Zabrana noćnoga rada za žene y industriji.

2) Zabrana nezdravih radova (n.pr. olovno belilo).

3) Zaštita žene o porođaju. Zabranjen je rad ženama šest nedelja pre i šest nedelja posle porođaja. Žena može prestati sa poslom čim se utvrdi da će njen porođaj nastupiti y roku od šest nedelja. Za to vreme ona ima pravo na naknadu, koja joj se daje prema zakonu o obligatnom osiguranju; osiguranje daje još i trošak za porođaj, opremu za dete, pomoć za dojenje za 12 nedelja. Na sve to ima prava svaka majka, bilo da je udata ili ne. Po porođaju ona se može vratiti na svoj posao i poslodavac joj ne sme otkazati dok se sasvim ne oporavi i osposobi za rad, ako to osposobljenje ne traje duže od godine dana po porođaju.

Za dojenje detetа, mati ima prava poređ redovnog odmora, da se udalji sa posla radi dojenja svakih 4—5 časova, po 15 odnosno 30 minuta, prema tome da li se dete nalazi y predузeću ili izvan predузeća. Ni odmor ni nadnica joj ce zbog toga ne smeju smanjivati.

Sva industriska predузeća ,koja imaju više od sto radnika zaposlenih, a najmanje 25 imaju malu decu, dužna su izdržavati obdanište za decu svojih radnika.

Postoje socijalne ustanove, koje olakšavaju y velikim gradovima zaštitu radnica, naročito majke radnice. U skloništima za radnice, one mogu sačekati porođaj i po porođaju ce smestiti ca odojčetom dok ce ponova ne osposobe za rad. Obdaništa y velikim gradovima olakšavaju radnicama da mogu svoje

*) Referat održan na javnom skupu prilikom kongreca Intep. ž. c. y Dubrovniku.

дете оставити сигурно заштићено, док су на послу. Такође и за време незапослености радница може становати у радничким склоништима. Тако је радница сигурна да у тим установама у тешким моментима живота нађе уточишта и заштите.

Законом је спроведено и осмочасовно радно време у индустриским предузећима.

Контрола о примени законских одредаба поверена је инспекцији рада. Нарочито жалимо што још немамо ни једне жене инспектора рада, јер сматрамо ту функцију за веома важну, које наше сараднице у другим земљама већ деценијама обављају на опште задовољство. Уверене смо да када се буде та дужност поверила и нашој жени, да ће примена нашег радничког законодавства бити много боље загарантована но што је сада.

III. ЖИВОТНИ УСЛОВИ НАШЕ РАДНИЦЕ

Надница се мора сматрати за најважнији услов за живот једнога човека, коме је једини егзистенични извор. Стога је важно знати колика је обезбеђена надница нашег радника. Индустриској радници је просечна обезбеђена надница испод просечног минимума за егзистенцију.

Просечна осигурана надница наше раднице пре но што се осетила привредна криза, била је 25,5% испод наднице мушког радника У кризи ова разлика се још повећала, и данас је за 27% мања од наднице мушкарца. Међутим, број жена запослених у индустрији расте, док укупан број запослених радника опада. Узрок овог повећања броја запослених жена је стварно негативан, јер се мора тражити у слабије плаћеној женској радној снази. Стога се тражи доношење закона о минималним надницама, да би се спречило духовно и физичко пропадање нашег радног света.

Од целокупног броја запослених жена 75% саме зарађују за лично издржавање и издржавање својих породица. Тај факт оправдава још снажније наше напоре да се постигне једнака награда за једнак рад, без разлике пола.

Наравно, као што смо напред рекли, ниске наднице морају имати за последицу лоше животне услове наших радница.

Жене запослене у индустрији у највећем броју су неквалификоване раднице. То нам још јасније објашњава факт што су наше раднице у индустрији у најнижим платежним категоријама.

Интересантно је бацити поглед на професионалне и синдикалне организације да видимо колики је удео жене у тим организацијама, које су најпозваније да се боре за бољи положај радничког света.

У синдикалним организацијама имамо само мали број организованих жена, око 5% од укупног броја организованих. Само треба напоменути, да није велики проценат ни организованих мушких радника. Због тако малог броја организованих жена у синдикалним организацијама, не можемо осећати велики утицај жена у њима.

Радничке организације, које имају за циљ културно подизање нашег радништва све су у већем броју. У тим организацијама, које су такође веома важне, има већи број организованих жена — око 30%. Те организације снажно буде дух солидарности код радника и јачају њину свест.

Наше феминистичке организације наилазе на разумевање код наших радница кад год желимо да се спроведе акција у борби за бољи положај жене. Заједнички се трудимо да остваримо најширу заштиту материнства. Полазимо од принципа да услови рада за жену морају бити тако регулисани да јој се олакша вршење њене природне функције ,која је и њена најважнија социјална дужност.

Мали број организованих жена у важним радничким организацијама можемо објаснити веома тешким приликама, у којима живе наше раднице. Преоптерећене двоструком дужности, — као раднице и као мајке, — у најтежим материјалним и опште социјалним условима, оне не стижу да активно учествују и у синдикалним организацијама. Али ма колико да су им услови рада тешки, да колико да су општи животни услови раднице веома неповољни, ипак број свесних жена у редовима наших радница, жена свесних својих дужности и својих права као жене, као раднице и као грађанке, све више расте.

Милена Ј. Атанацковић

Mlade snage u javnu upravnu službu!

Govor čehoslovačke senetorke g-đe Plaminkove u budžetskoj debati

»Treba da se što pre izmene generacije u javno-upravnoj službi. Ako su u toj službi ponekad i činovnici preko 60 godina stari, dolazi to stoga što država potrebuje vanredne sposobnosti takvih činovnika.«

»Ali vlada ima interes u tome da se u njenoj službi izmene generacije. Ne samo radi toga da dođu mladi ljudi do hleba, nego i zato što moramo pri reformi javno-upravne službe nuditi *mladim snagama* mesto na suncu. Te snage su dozrevale u posleratno doba, i zato će one biti pristupačne svemu novom što očekujemo od javne uprave. *To novo je u tome: da moderni demokratski sistem traži povećanu odgovornost, prošireni kulturni horizont u pogledu novog moralnog razvitka, a naročito pojačani smisao za istinu, da država nije samo čuvar lične slobode i lične imovine, kao što je bio slučaj pre rata, nego da je sadašnja država opterećena ogromnim zadacima socijalno-političkog i privrednog karaktera.*«

»Mladoj generaciji moramo zajemčiti sve uslove za napredak. To je rod koji će naslediti onu generaciju koja je stvorila republiku. Između aktivne i buduće generacije ne sme biti provalije, i moramo da se pobrinemo za to da sagradimo preko provalije most. To je baš danas potrebno, jer ako bi se otvorila provalija između generacija, to bi imalo nedoglednih posledica. Ne smemo dopustiti da mlada generacija, i ako sprema budućnost, izgubi vezu između svojih težnji i svih vrednosti naše istorije. Mi nećemo slediti primeru ruske revolucije, koja je izbrisala celu prošlost države, i htela da sagradi državu na sasvim novim temeljima koji nisu imali nikakve veze sa istorijom zemlje.«

»Naša zemlja ima sjajne izglede za budućnost, koji nam garantuju napredak. Kojagod generacija bi napustila te mogućnosti razvitka, učinila bi veliku grešku. Gajimo najtoplije simpatije za buduću generaciju, i radošću nas je prožela manifestacija omladine u Bratislavi, gde se izjasnila cela Slovačka pod vodstvom omladine, bez razlike političkog ubeđenja i klasne pripadnosti, da ne dozvoljava da se taknu granice naše republike. Tu su se našle sadašnja i buduća generacija.«

G-đa Plaminkova je održala ovaj govor 7 decembra 1936 godine.

Raditi i propagirati

Izjava Suzanne Lacore, državnog potsekretara za zaštitu dece

»Prager-Presse«, u broju od 9 decembra t. g. objavljuje veoma zanimljiv dopis iz Pariza pod naslovom »*Jedna žena u kabinetu Bluma*«. U tome dopisu kaže pariski dopisnik pomenutog lista:

»Suzanne Lacore je prva žena u francuskoj vladi, iako su bile jednovremeno pozvane u vladu tri žene za državne potsekretare. Léon Blum je naime često izjavljivao u krugu svojih intimnih prijatelja dok još nije bio pretsednik vlade da će on primiti u svoj kabinet i jednu »ministresse«. Socijalistička partija je tada mislila na Suzanne Lacore. Odlikovana Nobelovom nagradom Joliot-Curie je samo na veliko navaljivanje svojih prijatelja, bračnih drugova Monnet, primila mesto u vladi, ali ga i ubrzo napustila za ljubav čisto naučnog rada. Radikalno-socijalistička partija, koja je oduvek polagala važnost na to da među svojim potpretsednicima ima takođe ženu, Suzanne Schreiber, je smatrala za pitanje prestiža, da dobije i ona ženu, državnog potsekretara. Ona je delegirala na to mesto gospođu Brunschvicg.

Saradnica Léona Bluma ni najmanje ne liči na sifražetkinju, na besnog borca za ženska prava, kakvi se mogu čak još danas naći u svima zemljama. Suzanne Lacore nam je izjavila: »Mirne duše ostavljam drugima da se bore za aktivno i pasivno žensko pravo glasa i za to da se otvore ženama sve karijere, u koje do sada nisu mogle da prodru. Ta pitanja podredujem drugima. Zar nije danas potrebnije da se borimo zato da žene po fabrikama, u rudnicima i na selima rade manje i pod boljim uslovima, nego da tražimo mali broj dobro plaćenih službi za žene, koje su bile do sada pristupačne samo muškarcima? Problem ženskog prava glasa, aktivnog i pasivnog, istaći će se opet za kratko vreme i sigurno će biti u parlamentu većina poslanika za to pravo, iako mnogi poslanici primaju tu reformu samo stoga što znaju da će je senat odbiti. Politička aktivnost žena jedva će da izmeni političku sliku zemlje, jer će većina žena glasati ovako kao što će da glasaju njihovi muževi, a »emancipovane« glasaće sigurno za levicu. Mišljenja sam da ne treba pre-

nagliti ni sa pravom glasa za žene, ma koliko da je ono opravdano, jer vlada, za dobro zemlje, mora ispuniti mnoge preče zadatke«.

Suzanne Lacore nije bila mnogo zadovoljna kada su je smestili u ministarsku kancelariju, čije pretsoblje čuvaju službenici u lepim livrejama. Ona je, do naimenovanja za državnoga potsekretara, dolazila u Pariz samo na partijske kongrese i sastanke, i stalno je živela u provinciji. Francuska provincija poznaje i voli Suzanne Lacore, malu ženu, na čijem licu se ogleda briga za žene i decu Francuske. Ona je iz redova onih popularnih ličnosti, kojima se veruje i na kojima nema najmanje mrlje. »Lajiška svetica« nazivaju je sa puno poštovanja u njenom rodnom departmanu Dordogni, a »Suzanne«, sasvim familijarno, u ostaloj Francuskoj. Suzanne Lacore nije ni najmanje želela da zameni istinitost života sa kancelarijskom atmosferom, ali državno potsekretarstvo za zaštitu dece ipak ju je mamilo. Za zaštitu dece se ona oduvek zalagala, i toliko više što se više to pitanje zanemarivalo. Nadala se da će na tome položaju realizovati mnoge svoje planove. Odmah kada je zauzela mesto u ministarstvu i naimenovala svoje saradnike, većinom žene, izdala je dugačak raspis svima prefektima. Taj raspis se razlikovao od uobičajenih ministarskih raspisa, jer je bio napisan živim, toplim rečima. U raspisu je naložila prefektima da mora u njihovom radu od sada stajati na prvome mestu rad na zaštiti dece, i dok se ne reguliše pitanje zakonom, moraju sve postojeće zakone tumačiti širokogrudo. Tražila je da prefekti moraju sve podređeno činovništvo i svaku najmanju opštinu zainteresovati za potrebu da se prošire ustanove za zaštitu dece. Šef kabineta gospođe Lacore dobio je nalog da otputuje i u najudaljenije pokrajine zemlje da se uveri da li prefekti postupaju prema naređenjima i da li vode računa o novom duhu koji se pojavio u francuskoj vladi. Zatim produžuje g-da Lacore svoja izlaganja:

»Moramo osnovati najpre organizaciju kroz koju možemo da sprovedemo rad na zaštiti dece. Već je sastavljena komisija od 15 istaknutih medicinskih stručnjaka, koja će da ispita sve mogućnosti za zaštitu obnormalne dece. Takođe je počela već da radi komisija koja ima zadatak da sprovede zaštitu one nesrećne dece koja gladuju i zebu, koja do duše imaju roditelje, ali takve koji neće ili ne mogu da se brinu za svoju decu. Pobrinućemo se naravno i za onu decu kojoj nije potrebna javna pomoć; toj deci ćemo pružiti više životne radosti nego što su je imala dosada, i varoškoj deci pre svega zdravo letovanje. Naša glavna briga su, naravno, siročad, a i polusiročad biće u budućе zbrinuta od strane države. U najkraće vreme naimenovaću generalnoga inspektora sa zadatkom da se ceo rad za zaštitu dece postavi u svima departmanima na istu bazu, i da se strogo kontroliše sprovođenje rada.«

»Nije važno«, tako produžuje g-da Lacore, »da samo radimo, nego je veoma važna i propaganda našega rada. Ja provodim svake nedelje jedan dan ili dva dana u provinciji. Sada se spremam da posetim Cherboug, Bordeaux, Dijon i još mnoge druge gradove. Svuda pregledam ustanove za zaštitu dece, ali svuda pozivam na zborove i žene, kojima govorim o svome državnom potsekretarijatu, da saraduju sa mnom Mi nismo više neka vlast u starome smislu, nego smo ministarstvo masa, što dokazuju takođe svi naši prijatelji u vladi, koji odlaze svake nedelje u provinciju da dođu u dodir sa narodom, jer su oni, uprkos ministarskim stolicama, ostali narodski ljudi.«

»Ako o nama pišete«, kaže g-da Lacore pri rastanku, «pišite i o tom našem propagandnom i prosvetnom radu. Taj rad baš mnogi ne gledaju rado. Svratite opet kroz nekoliko meseci da ocenite šta smo uradili i ukoliko smo uspeli.« Kad sam napuštao kancelariju, ugledao sam na kaminu neke figure od gipsa. »To je mali pariski dečko«, odgovara g-da Lacore na moje pitanje i pri tome se blago smeška, »simvol siromašnog deteta, kojemu je potrebna naša pomoć. Za kratko vreme prodavaće se po celoj Francuskoj, jer mi za ostvarenje svojih planova potrebujemo ogromna finansijska sredstva, i nećemo da se oslonimo samo na budžet«.

V. K.

Žene i esperanto

Krajem septembra održao se t. zv. »zeleni tjedan«, propagandni tjedan za esperanto u čitavoj Jugoslaviji.

Pa da se i mi žene, naročito omladina ženska, malo pozabavimo tim problemom — esperantom — i da vidimo kakve koristi mi možemo imati od njega.

Uglavnom svi znamo da je esperanto međunarodni jezik, koji je nastao pre 50 godina, kao potreba već onog vremena. Budući da je taj jezik stvaran svjesno, to nema nepravilnosti kao što imaju svi drugi jezici, koji su se stoljećima stvarali, pa se gramatički lako i brzo svlada. Cijela gramatika esperanta može se naučiti za par sati i to mu je već prva velika prednost. Osim toga riječnik esperanta sastavlen je uglavnom iz već poznatih međunarodnih riječi, tj. riječi koje se gotovo u svakom jeziku upotrebljavaju, pa se zbog toga i riječnik može brzo

Esperanto je barem deset puta lakše naučiti nego ikoji drugi jezik. Ako, na primer, netko treba kad marljivo uči i konverzira, za jedan jezik, bilo koji, dve godine, onda će esperanto potpuno naučiti, ako isto toliko radi za dva i po mjeseca. To svakako znači mnogo. Za tri mjeseca naučiti i moći se služiti bez pogreške jednim jezikom!

Naravno mnogi olako shvaćaju učenje esperanta, pa istina posjećuju neki esperantski tečaj za tri mjeseca dva puta tjedno, ali ne dolaze redovito, kod kuće uopće ne posvećuju učenju nimalo vremena, pa se onda čude, ako nakon tri mjeseca takovog »učenja« ne nauče jezik.

Najvažnija odlika esperanta je njegova neutralnost.

Ima ljudi koji kažu: zašto da preko dve milijarde stanovnika naše zemlje uči jezik, kojim govori tek oko milion ljudi? Bolje je da svi uče, na primer, engleski, kojim — navodno — već govori 200 miliona ljudi, pa da bar tih 200 miliona ne treba da uče. Ali prema istim tim podacima, kineski jezik u raznim narečjima govori 400 miliona, pa bi prema tome bilo pravednije da se prihvati kineski.

U svjetske jezike, koji bi — po mišljenju nekih ljudi — mogli postati međunarodni još se ubraja njemački, francuski, talijanski, ruski, španjolski, i drugi.

Međutim, kad vidimo kako je malen broj onih, koji govore spomenute jezike, prema ukupnom broju ljudi, onda već i s te strane otpada argumenat.

Još je važnije naglasiti da svako voli i cijeni svoj jezik i kad bi se proglasio jedan od ovih t. zv. svjetskih jezika — pretpostavivši dakako da je to doista moguće — za međunarodni, zar to ne bi značilo da se tom jeziku daje prednost na štetu onih ostalih jezika? I zar ne bi već time nacija dotičnog jezika imala i te kako snažni kulturni prestiž, a kroz to vrlo brzo i ekonomski nad ostalim narodima, koji bi tokom vremena, bez sumnje, izgubili svoju individualnost.

Osim toga na pr. Japancima treba deset godina da nauče engleski i još ga ne znaju dobro, pa kad govore s Engleskom neugodno im je, jer prave mnoge greške. Uopće učenje stranih narodnih jezika zadaje raznih poteškoća.

Pa uzmimo primjer kakvog međunarodnog kongresa. Zar ne bi na tim raspravama najbolje znali braniti svoje stanovište oni, kojima bi to bio maternji jezik? Osim toga, dok bi svi drugi narodi bubali taj jezik, onih recimo 200 miliona ljudi koji ga ne bi trebalo da uče, mogli bi se baviti drugim stvarima i mnogo čega drugog naučili, pa eto opet jedan prestiž. A to nije nikako pravedno.

Zato međunarodni jezik može da bude samo jezik neutralan i lagan, da ga mogu naučiti široke mase, koje imaju vrlo malo vremena za učenje, jer samo onda međunarodni jezik ima svoj smisao.

A kako sada stoji stvar međunarodnog jezika s obzirom na nas — ženski pokret?

Mi, ženski pokret, smo međunarodna organizacija. Nama je svrha osvjestiti sve žene, bez obzira kojoj klasi ili naciji pripadale, ukazati im njihovu vrijednost kao ravnopravnih članova društva, organizovati sve da se sve složno, zajednički bore za poboljšanje svoga položaja i protiv svega onog što ženu gura u najveću bijedu i propast, a to su rat i fašizam.

Svaki ženski pokret je povezan u Alijansi ženskih pokreta dotične zemlje, a sve te Alijanse preko svog izvršnog odbora sarađuju sa Internacionalnom alijansom.

U svrhu da se žene iz cijelog svijeta što bolje upoznaju i da tako mogu što bolje raditi na svojim ciljevima, održava se svake treće godine međunarodni kongres. I eto sada dolazi pritanje jezika. Obično je to njemački, francuski ili engleski. A ne mogu sve žene znati strane jezike. To mogu samo one koje ekonomski bolje stoje i koje su mogle da polaze škole i uče strane jezike. A mi znamo da baš najveća masa žena to nije mogla i ne može, pa zbog toga te žene nemaju uopće mogućnosti da sudjeluju u raspravama ukoliko uopće i posjete kongres.

Zato je neophodno potrebno da žene uče esperanto. To može svaka žena tim više što esperanto može da nauči sasvim dobro i potpuno, sama, ako nema vremena polaziti tečajeve, jer postoje gramatike za samouke. Naročito mi, omladina, treba ne samo da naučimo međunarodni jezik, već da nastojimo da ga i drugi nauče. U današnjoj teškoj borbi za život nemamo vremena za učenje brojnih stranih jezika, a osjećamo potrebu da se možemo sporazumeti s ljudima drugih naroda s kojima nas vežu iste misli i isti osjećaji. Jedini je dakle izlaz da prihvatimo esperanto, koji otkriva vrata znanju, a istovremeno znači izraz pune kulturne ravnopravnosti svih naroda bili oni veliki ili mali.

Zato predlažem da se poradi oko toga da uz ostale jezike i esperanto bude prihvaćen za službeni jezik međunarodnih kongresa Ženskih pokreta.

(Iz omladinske sekcije »Ženskog pokreta«)

N. H.

O sadašnjem društvenom položaju žene

Svatko od nas živi u obitelji, svatko od nas je žena ili muž, kći ili sin, majka ili otac. Obitelj je prirodna veza, koja veže ljude, a istovremeno obitelj je prirodni elemenat, koji čuva ljudski rod.

Nekoć, u feudalno doba, obitelj je imala specijalan karakter, otac »pater familias« bio je diktator u obitelji, koji je odlučivao o »životu i smrti« svih članova familije.

Sada taj položaj oca nije više baš takav, ali obitelj je ipak ostala ekonomska i potrošačka jedinica, čiji vanjski izražaj je kućno gospodarstvo, svima nama dobro poznato, ali ne svima nama sasvim razumljivo.

Jedan poljski pisac, predajući pre kratko vrijeme o sadašnjim običajima, prikazao je sledeću sliku:

Zamislimo veliku kuću, koja se sastoji od 60 stanova, 60 posebnih gospodarstava. Provirimo u tu kuću u 12 sati i pogledajmo 60 stanova.

U 60 kuhinja 60 žena, najčešće mladih djevojaka, stoje kraj 60 vrućih ognjišta. Ako računamo poprečno tri lonca na svakom ognjištu, dobićemo broj od 180 lonaca različite veličine — u kojima kipe različite tvari, različitih okusa i mirisa: povrće, meso itd. 60 pari ruku, — o, kakve umjetnine one proizvađaju ovdje — mešaju, mjese, režu, valjaju. — 60 mozgova upijaju u se kuhinjske plinove što se isparaju, — o, kakva glupost! 60 mladih djevojaka, zatvorene u 60 zagušljivih prostorija, rade svaki dan u isti sat sasvim isti posao, koji bi s najboljim uspehom mogla obaviti samo jedna od njih...

Evo »božića« zadimljenih ognjišta, vještih »individualistkinja« u kavezima, ropkinja samostalnog kućnog gospodarstva«...

Ako ćemo pažljivo analizirati ta »individualna« gospodarstva, i ulogu koju u njima igraju žene, naći ćemo da su sve žene (samo uz male iznimke) a to jest skoro polovina čovječanstva, »individualistkinje« u pripremanju domaćeg objeda...

Ta uloga žene imade tako jake posljedice, da ona podređuje ženu mužu. Dok muškarac postaje sve više društveno biće i sve manje vezan za obitelj, žena naprotiv, koja postaje domaćica, postaje istovremeno nedruštveno biće, sama, zatvorena u uzan kavez obitelji i kuhinje, postajući nesvjesno čovjek »manje vredne klase«.

Kraj te kategorije žena postoji i druga vrsta žena, tako zvane »milostive«, žene iz salona, odgojene najčešće kao lutke. Ta kategorija žena obično uopće ne razumije svoju ulogu; one najčešće ne razumiju život i njihov jedini ideal jest naći dobrog muža, (dobar - bogat, druga svojstva ne traže one uvijek, može biti pače i starac, ali bogat mora biti bezuvjetno!)

Te žene ne razumiju svoju ulogu: da su one samo igračka muškaraca, njihove prave lutke...

Ali mi proživljujemo novo razdoblje, epohu u kojoj žena ide jednakosti, u kojoj žena počinje postizavati, prije svega, ravnopravnost.

Kraj svoje ženskosti, koju uostalom žena neće nikada izgubiti, unatoč rada na polju ili tvornici, isto kao muškarac, žena neka najprije postigne isto pravo kao muškarac.

A tom cilju žene vodi put radom na svim poljima: u fabrici, u polju, i drugdje, isto kako to ispunjuje muškarac.

Henryk Gielb. Warzawa

(S esperanta. Iz omladinske sekcije Ž. pokreta u Zagrebu)

Beleške

650 INTERNACIONALNIH ORGANIZACIJA

Društvo naroda izdalo je po treći put »Spisak internacionalnih organizacija« (Repertoire des organisations internationales — Associations, Bureaux, Commissions etc. — 477 strana, Geneve, 12 i po švajcarskih franaka). Spisak je podeljen ovako: politika i internacionalne veze, pokret za mir; humanitaran rad, vera i moral; umetnost i nauka; vaspitanje i nastava; organizacije univerziteta i studenata; medicina i higijena; pravo i uprava; štampa, ženska pitanja; rad i pozivi; poljoprivreda; privreda i finansije; trgovina i industrija; saobraćaj; sport i turizam; razno. Pri svakoj internacionalnoj organizaciji navedeno je njeno sedište, godina osnivanja, cilj, broj priključenih organizacija, lični podaci vođa organizacija, način finansiranja, imovina, rad, kratak istorijski pregled o razvitku organizacije i oficielne publikacije. Spisak ima tri indeksa — analitičan, azbučni i geografski. Iz geografskog indeksa, koji navodi sedišta organizacija, vidi se zanimljiv fakt da ima 85% od svih organizacija svoja sedišta u pet zemalja: Belgiji, Francuskoj, Velikoj Britaniji, Holandiji i Švajcarskoj, a skoro polovina organizacija ima sedište u Francuskoj i Švajcarskoj.

FRANCUSKA OMLADINA ZA NACIONALNI FRONT

Od kako je u Francuskoj na vlasti nacionalni front, pojavile su se mnoge omladinske organizacije koje žele da sistematskim ekonomskim i socijalnim radom pomažu vladu narodnog poverenja. Naročito se u tim organizacijama ističu tehničari koji žele, kao što kaže jedan od njinih istaknutih pretstavnika, Coutrot, da se nadu radnici i preduzimači na jednoj novoj bazi, na bazi »ekonomskog humanizma«. Da bi se ostvario ekonomski humanizam, moraju se najpre izlečiti radnici od svoga kompleksa inferiornosti, a poslodavci od kompleksa nepoverenja. Coutrot kaže: »Budućnost ne sme da bude kopija prošlosti. Barikade, mitraljezi, zatočenja, mučenja spadaju u tehniku rasipanja, koja je vredna samo primitivnih naroda i ostatak je antičkih ceremonija žrtvovanja ljudi. Revolucionarne metode teže tome da izmene socijalnu strukturu zemlje, da utiču na duh i srce ljudi, ali ne sme rasipati niti živote niti bogatstvo zemlje.« Veoma značajna je organizacija »Mladih četnika za borbu nove socijalne privrede«. I ta organizacija je uz nacionalni front i ima do sada oko 25.000 članova po celoj Francuskoj. Ta organizacija polaže najveću važnost na fakt — političkim pitanjima se ne bavi — da svoje članove upozna sa ekonomskom strukturom sadašnjice, i propagira ideju da se životne prilike omladine mogu poboljšati, ako se društveno bogatstvo celishodnije upotrebi. Postoji i organizacija »Socijalni front« koja se bavi stanjem sredњeg staleža i seljaka. Organizacija »Mlada republika« hoće da ostvari sintezu između ideala hrišćanstva i ideala narodnog fronta. Francuska vlada ima dakle van svoje većine u parlamentu ogromnu pomoć među omladinom, koja nema vlastoljubivih ambicija, nego samo ambicije da radi.

INTERNACIONALNA STUDIJSKA KONFERENCIJA ZA FEMINISTIČKE PROBLEME

Internacionalna feministička Alijansa organizuje jednu studijsku konferenciju krajem februara u Cirihu, na kojoj će se pretresati najaktualniji problemi iz programa feminističkih organizacija. Konferencija će trajati od 26 februara do 2 marta. Sednice upravnog odbora Alijanse održaće se takođe 25 februara i 2 marta. Na dnevnom redu studiske konferencije uglavnom se nalazi sledeće:

1) Kako narodi mogu danas garantovati svoju slobodu i nezavisnost; 2) Zašto je potrebno da žene u svima zemljama dobiju pravo glasa: a) važnost ženskog prava glasa za porodicu, za ženu i za društvo, b) dvogodišnji plan za feminističku internacionalnu delatnost; 3) Rad žena i nezaposlenost: a) ekonomske posledice zbog razlike, koja se čini među radnom snagom oba pola na radnoj pijaci, b) kako da se ženi osigura, kako u zakonu tako i u praksi, potpuna jednakost u profesionalnom obrazovanju i u zaposlenju.

Ova konferencija će biti naročito interesantna, što će se sve diskusije vršiti u malim grupama, pa zatim rezultati takvih diskusija izložiti celoj konferenciji i donositi rezolucije.

Dva javna mitinga će biti posvećena pitanju mira i omladini. Omladinskom mitingu će pretsedavati jedna pretstavnica omladinske organizacije. Očekuje se ova konferencija sa najvećim interesovanjem. Sva detaljnija obaveštenja za naše feministkinje, koje bi želele učestovati na ovoj konferenciji, mogu se dobiti u Ženskim pokretima.

USPESI ŠVEDSKIH ŽENA

Poznata prva inspektorka rada u Švedskoj, g-đa Kristin Heselgrin, izabrana je za senatora u Švedskom parlamentu. Ona je jedina žena član Švedskoga senata. U donjem domu švedskoga parlamenta izabrano je devet žena, tako da se njihov broj znatno povećao prema dosadašnjem. Izabrane parlamentarke pripadaju raznim partijama i to: šest su iz socijalističke partije, narodnoj partiji, pored g-đe Heselgrin, pripada još jedna u Donjem domu, zatim po jedna pripada konzervativnoj i jedna komunističkoj partiji. Sve one rade veoma složno, kad god su pitanja koja se tiču žena, porodice i dece.

Нашим претплатницима

Један мали део претплатника испунио је тачно своје обавезе према листу, а већи део остао је са претплатом на дугу. Молимо да и тај већи део што пре пошаље претплату за годину 1937, као и заосталу претплату. Наш лист се издржава само од претплате, материјалне помоћи не прима ни с које друге стране и стога морамо настојати да скупимо толико претплате да можемо свакога месеца измирити трошкове за штампање. Све наше претплатнике молимо и овога пута да међу својим познаством препоручују наш лист и придобивају му нових пријатеља. Радећи за свој феминистички лист, ми радимо за добру ствар: за просвећивање целокупности, за ослобођење жене и тиме за ослобођење свију нас.

Уредништво и администрација

Штампарија „Привредник", Живојина Д. Благојевића, Кнез Михаилова бр. 3, Београд — Телефон 21-450